ПРАКСИС пречистен текст

ЗАКОН ЗА НАЦИОНАЛНАТА РАМКА НА КВАЛИФИКАЦИИ

(„Службен весник на Република Македонија” бр. 137/13 и 30/16)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет

Член 1

Со овој закон се уредува Националната рамка на квалификации, нивоата и поднивоата на квалификации, типови на квалификации, обемот на квалификации, надлежните тела за предлагање, усвојување и класификација на квалификациите, надлежните институции кои ќе постапуваат согласно со овој закон, како и поврзување на Националната рамка на квалификации со Европската рамка на квалификации и Квалификациската рамка на европскиот простор на високото образование.

Дефиниции

Член 2

Одделните изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. „Национална рамка на квалификации (НРК)“ е инструмент за воспоставување на систем на квалификации стекнати во одредена земја, со кој се дава основа за стекнување на квалификации, проодност и квалитет на квалификациите;

2. „Македонска рамка на квалификации (МРК)“ е задолжителен национален стандард со кој се уредува стекнувањето и користењето на квалификациите во Република Македонија и инструмент за воспоставување на систем на квалификации стекнати во Република Македонија со кои се даваат основите за прегледност, пристап, проодност, стекнување и квалитет на квалификациите;

3. „Европската рамка на квалификации (ЕРК)“ (European Qualifications Framework, EQF) претставува заедничка референтна рамка која ги поврзува системите на квалификации во различните земји и претставува инструмент за препознавање и разбирање на квалификациите;

4. „Квалификациска рамка на европскиот простор на високото образование“ (Qualifications Framework for the European Higher Education Area, QF-EHEA) е инструмент за воспоставување на нивоа на квалификации во системот на високото образование заради препознавање и разбирање на квалификациите меѓу националните рамки на европскиот простор на високото образование;

5. „Вештини“ е способност за примена на знаењето, извршување на задачите и решавање на проблеми. Вештините се опишани како когнитивни (вклучување на употреба на логичко, креативно и интуитивно мислење) и практични (мануелна работа и употреба на методи, инструменти, алати и материјали);

6. „Знаење и разбирање“ е збир на стекнати и систематизирани информации, односно збир на теоретски и фактички информации;

7. „Доживотно учење“ е активност на формално, неформално и информално учење во текот на целиот живот со цел за подобрување на знаењето, вештините и компетенциите за лични професионални и општествени потреби;

8. „Институција“ е установа или друга институција која е верифицирана/ акредитирана да образува, обучува и оценува учесници кои се стекнуваат со квалификации. Институциите нудат формални и неформални програми кои водат до квалификации и издаваат јавни исправи за истите;

9. „Квалификација“ е формален резултат од процесот на оценување и потврдување кој е стекнат кога одговорна институција потврдува дека поединецот ги има постигнато резултатите од учење согласно со утврдени стандарди;

10. „Компетенции“ се збир на стекнатото знаење и вештини, односно докажана способност за користење на знаењето и вештините во ситуации на учење или на работа;

11. „Клучни компетенции“ се збир на компетенции на одредено ниво, потребни за задоволување на личните, општествените и професионалните потреби на поединецот во процесот на доживотното учење. Постојат осум клучни компетенции: комуникација на мајчиниот јазик, комуникација на странски јазик, математичко-техничка и научна

компетенција, граѓанска свесност, информатичка технологија, претприемчивост, учење како да се учи и културно изразување;

12. „Кредит систем“ е систем за акумулирање и трансфер на кредити врз основа на транспарентноста на резултатите од учењето и процесите на учење;

13. „Кредит“ е квантитативна мерка за изразување на обемот на учењето врз основа на обемот на работа што им е потребен на учесниците со цел да ги постигнат очекуваните резултати од процесот на учење на дадено ниво;

14. „Кредит трансфер“ е процес преку кој на резултатите од учење постигнати во еден систем или институција може да им се одреди вредност во друг систем или институција;

15. „Модул“ е независна единица на учење која претставува заокружена целина или дел од образовна програма;

16. „Нивоа во рамката“ е серија на последователни чекори на учење изразени во однос на низа општи резултати, структурирани според збир на описи/дескриптори.

17. „Описи на квалификации“ се мерливи показатели за резултатите од учење кои се однесуваат на стекнатите знаења, вештини и компетенции;

18. „Оценување“ е процес на вреднување на знаењето, вештините и компетенциите според претходно дефинирани критериуми и резултати на учење, кое вклучува писмени, усни и практични тестови, испити, проекти и портфолио;

19. „Резултати од учење“ се изјави за тоа што знае, што разбира и што може да прави учесникот, како резултат на формалниот, неформалниот или информалниот процес на учење. Резултатите од учење се дефинираат во смисла на знаења, вештини и компетенции (самостојност и одговорност);

20. „Програма (образовна/студиска)“ е збир на образовни компоненти, засновани на резултатите од учењето, кои се признаваат за доделување на конкретна квалификација;

21. „Формално учење“ е дејност обезбедена од страна на образовна установа или установа за обука која се спроведува според одредени одобрени програми, со цел да се унапредат знаењето, вештините и компетециите за што се издава јавна исправа;

22. „Неформално учење“ се организирани активности на учење со цел за унапредување на знаењето, вештините и компетенциите за лични, општествени и професионални потреби и најчесто не води до издавање на јавна исправа и

23. „Информално учење“ е учење кое произлегува од секојдневните животни активности поврзани со работата, семејството или со слободното време. Тоа не е структурирано во однос на целите за учење, времето на учење или поддршката во учењето.

Начела

Член 3

Националната рамка на квалификации (во натамошниот текст: НРК) се заснова на следниве начела:

- резултатите од учењето се искажуваат низ знаење, вештини и компетенции,

- класифицирање на квалификациите во нивоа и поднивоа,

- преносливост на кредитите,

- споредливост со Европската рамка на квалификации (во натамошниот текст: ЕРК),

- обезбедување на квалитет во процесот на стекнување и развој на квалификациите,

- обезбедување на услови за еднаква достапност на образование во текот на целиот живот за стекнување и признавање на квалификациите,

- јакнење на конкурентноста на македонското стопанство која се темели врз човечките потенцијали,

- воспоставување на координиран систем на осигурување на квалитет на постојните и новите квалификации и

- изградба на систем на вреднување на неформалното и информалното учење.

Цели

Член 4

НРК има за цел:

- јасно да ги дефинира резултатите од учењето,

- да воспостави систем на вреднување на различни квалификации во рамките на целокупниот систем на квалификации,

- поттикнување и развивање на учењето во текот на целиот живот (доживотно учење),

- да ги покаже јасните врски меѓу различните делови на образовниот систем,

- да укажува на проодноста и напредувањето (хоризонтално и вертикално) низ и во рамките на сите видови на образование и обука (формално, неформално и информално),

- да овозможи меѓународна споредливост на квалификациите,

- да го промовира значењето на клучните и стручните компетенции,

- да обезбеди мобилност на учесниците во процесот на образованието и обуката, како и вклучување на пазарот на труд на национално и меѓународно ниво,

- да се создаде единствен систем за управување со квалитетот,

- да го изедначи квалитетот на понудувачите на услуги,

- да обезбеди соработка на сите заинтересирани страни,

- да обезбеди усогласеност со економско социјалните и културните потреби на Републиката и

- да биде дел од системот во корелација со развојот на активностите на Европската рамка на квалификации.

II. МАКЕДОНСКА РАМКА НА КВАЛИФИКАЦИИ

Македонска рамка на квалификации

Член 5

Македонската рамка на квалификации е задолжителен единствен меѓународно препознатлив опис со кој се опишуваат сите меѓусебно поврзани квалификации и резултати од учењето и се определуваат односите меѓу квалификациите.

Стандард на квалификација

Член 6

Стандардот на квалификацијата од членот 5 од овој закон го сочинуваат:

- назив на квалификацијата,

- тип на квалификацијата,

- ниво, односно подниво на квалификацијата,

- код на квалификацијата,

- кредитна вредност на квалификацијата,

- опис на квалификацијата и

- содржина на квалификацијата (услови за запишување, број на задолжителни и изборни предмети, односно модули, начин на проверка и критериуми за проверка на резултатите од учењето).

Структура на Македонската рамка на квалификации

Член 7

(1) Македонската рамка на квалификации опфаќа:

- нивоа, односно поднивоа на квалификации,

- описи на нивоата и резултатите од учењето за секое ниво на квалификација,

- видови на квалификации и документи со кои се докажува стекнатата квалификација и

- обемот на квалификацијата.

(2) Описите на резулатите од учењето од ставот (1) алинеја 2 на овој член се:

Ниво	**Знаење и разбирање**	**Вештини**	**Компетенции**

VIII	Покажува систематско разбирање на полето на истражување и совршено познавање на методи и вештини за истражување во рамките на тоа поле во согласност со највисоките меѓународни стандарди. Поседува знаење стекнато со сопствено истражување или работа со кое дава значаен придонес во професионалното и научното поле на истражување, но и во сродните на него полиња.	Покажува способност да толкува, дизајнира, применува и адаптира суштински предмет на истражување со научен интегритет. Го користи своето знаење како основа за оригинални идеи и истражувања кои ги надминуваат постојните граници на знаење, развивајќи нови знаења, вреднувани на ниво на национални и на меѓународни рецензирани публикации. Способност за критичка анализа, оценување и синтеза на нови и сложени идеи неопходни за решавање на сложени проблеми во полето на истражување. Способност за независно иницирање и учество во национални и во меѓународни истражувачки мрежи и настани со научен интегритет. Способност за независно иницирање на истражувачки и развојни проекти, преку кои ќе генерира ново знаење и вештини за развој на истражувачкото поле.	Презема максимална одговорност за резултатите од својата сопствена работа, но и за работата на другите во групата. Презема одговорност за раководење со комплексни процеси, со истовремена грижа за професионалниот развој на поединецот и на групата во целина.

		Се очекува да биде способен да се	

		промовира во академски и професионални рамки и во технолошкиот, општествениот или културниот развој во општество засновано на знаење. Може да комуницира со своите колеги, пошироката академска заедница и со општеството во целина во рамките на својата област на експертиза.	

VII	Покажува знаење и разбирање за научното поле на проучување (или студирање) кое се надградува врз првиот циклус, применувајќи методологии соодветни за решавање на сложени проблеми како на систематски, така и на креативен начин, што обезбедува основа или можност за оригиналност во развивањето и/или примената на автономни идеи во контекст на истражувањето. Покажува високо ниво на професионална компетентност во едно или во повеќе специфични научни полиња. Поседува знаење од една или повеќе предметни области кои, во дадените научни полиња, се засноваат на најреномирани меѓународни истражувања во тоа научно поле, како и способност за поврзување на проширено и продлабочено знаење во сродни професии или научни полиња.	Способност за критичко, независно и креативно решавање на проблеми со одредена оригиналност во нови или во непознати средини и во мултидисциплинарен контекст, поврзани со полето на студирање. Способност за синтетизирање и интегрирање на знаењето и за справување со сложени прашања, систематски и креативно. Способност за оценување и селекција на научни теории, методологии, алатки и општи вештини од предметните области и поставување на нови анализи и решенија врз научна основа. Способност за препознавање на личната потреба за натамошно знаење и способност за независно и самостојно дејствување при стекнувањето нови	Покажува значителна одговорност за сопствените и заедничките резултати, за водење и иницирање на активности. Способност за солидно проценување дури и при нецелосни и ограничени информации, но кои ги вклучуваат личните, општествените и етичките одговорности при примената на стекнатото знаење и процена. Способност за преземање на одговорност за натамошен професионален развој и усовршување како сопствен, така и за групата со која соработува.

		знаења и вештини во општествени рамки. Способност за размена на заклучоци и предлози со аргументирање и со рационално поткрепување на истите како со стручни, така и со нестручни лица, јасно и недвосмислено.	
VI	Покажува знаење и разбирање во научното поле на студирање кое се надградува врз претходното образование и обука, вклучувајќи и познавање во доменот на теоретски, практични, концептуални, компаративни и критички перспективи во научното поле според соодветна методологија. Разбирање на одредена област и познавање на тековните прашања во врска со научните истражувања и новите извори на знаење. Покажува знаење и разбирање за разни теории и методологии неопходни за пошироката област на истражување.	Може да го примени знаењето и разбирањето на начин што покажува професионален пристап во работата или професијата. Покажува способност за идентификација, анализа и решавање на проблеми. Способност за пронаоѓање и поткрепување на аргументи во рамките на професијата или полето на студирање. Способност да прибира, анализира, оценува и презентира информации, идеи и концепти од соодветни податоци.	Презема одговорност за сопствените резултати и поделена одговорност за колективните резултати. Способност за независно учество со професионален пристап во специфични научни и интердисциплинарни дискусии. Донесува соодветна процена земајќи ги предвид личните, општествените, научните и етичките аспекти.

		Способност да оценува теоретски и практични прашања, да дава објаснување за причините и да избере соодветно решение. Презема иницијатива да ги идентификува потребите за стекнување натамошно знаење и учење со висок степен на независност. Способност да општи и да расправа за информации, идеи, проблеми и решенија, кога критериумите за одлучување и опсегот на задачата се јасно дефинирани како со стручна, така и со нестручна јавност.	

V	Покажува знаење и разбирање во полето на студирање или работа кое се надградува врз општото средно образование поткрепено со стручна литература. Поседува специјалистичко, теоретско и стручно знаење и разбирање на одделни основни теории од потесна научна и стручна област. Поседува ограничено знаење од современите текови во областа во која работи или студира кое дава поддршка на полето на работа или професија, можност за личен развој и основа за натамошни студии за да се заврши првиот циклус.	Применува вештини кои се засноваат на разбирање на теоретските принципи и на нивната примена во решавањето на проблемите и во извршувањето на сложени и специфични задачи во полето на работа и учење, со избор и употреба на релевантни податоци, методи, постапки, техники, инструменти, уреди, алати и материјали. Има вештини за учење за да може да преземе натамошни проучувања со определен степен на независност. Поседува способност да општи и расправа со целни групи од потесната професија или област на учење, со колеги, претпоставени и клиенти.	Има повисок степен на лична и деловна одговорност и вреднување на сопствената работа и работата на групата врз основа на критериумите во областа на трудот. Способен е за пренесување на знаења на другите, организирање, информирање и контрола на сопствената работа и работата на другите. Презема одговорност за сопствените резултати, но и поделена одговорност за активностите, резултатите и работењето на другите во групата.
IV	Познава концепти, принципи и процеси од учените на предмети и области.	Поседува различни когнитивни, практични и креативни вештини засновани на теоретски знаења и принципи неопходни за учењето	Самостојно ја планира, организира и ја води својата работа и врши надзор на зедничката работа.

	Поседува систематични теоретски и стручни знаења во рамките на определено подрачје на трудот или учењето, кои вклучуваат анализирање и поврзување на фактите и теоретските принципи при извршување на работата, а во исто време овозможуваат натамошно учење.	и работата и решавање на проблеми во променливи услови во одредено подрачје на трудот или учењето. Оспособен е да прибира, анализира, селектира и да употребува релевантни информации од различни извори, алатки, методологии, техники и материјали во областа на учењето. Оспособен е да изведува сложени постапки и да употребува методи, инструменти, алати, постројки и материјали во работата. Комуницира и соработува со групата во променливи услови.	Самостојно извршува сложени задачи и решава проблеми, прилагодувајќи го своето однесување во согласност со дадените насоки во променливи услови. Одговорен е за сопствената работа, работата на групата во насока на вреднување на резултатите од работата и унапредување на квалитетот во согласност со однапред утврдени стандарди и критериуми.

III	Поседува теоретски и систематски усвоени стручни знаења, факти, принципи, процеси и општи концепти за одделно подрачје на трудот или учењето, а во исто време овозможува натамошно учење.	Поседува практични и креативни вештини кои овозможуваат решавање на познати (предвидливи) и помалку познати (непредвидливи) ситуации. Извршува работи и задачи кои се со средна сложеност, помалку стандардизирани и релативно прегледни. Користи различни уреди, алатки, опрема и материјали во процесот на производство и во услугите.	Планира, подготвува, организира и ја вреднува својата работа врз основа на однапред дадени овластувања во рамките на делокругот на својата работа. Извршува работи кои не се секогаш однапред дефинирани, со одреден степен на самостојност и одговорност.
		Комуницира и соработува со групата.	
II	Поседува основни теоретски и стручни знаења потребни за познавање на подрачјето на трудот и може да ги примени при извршување на едноставни работни задачи, а во исто време овозможуваат натамошно учење.	Поседува практични и креативни вештини за извршување на едноставни или помалку сложени и однапред дефинирани работи во познати услови и предвидливи ситуации. Користи едноставни методи, алати, инструменти, уреди и материјали врз основа на детални упатства. Комуницира и соработува со одделни лица.	Работи самостојно во познати услови под повремен надзор и со ограничена одговорност за извршување на работните задачи. Остварува едноставна комуникација и соработка со дел од вработените во познати ситуации.

I	Поседува основно знаење за функцијата на одредени предмети и појави со можност да ги примени во практиката и другите дисциплини, а во исто време овозможува и натамошно учење.	Поседува основни вештини за извршување на едноставни работи. Користи едноставни методи, алати и инструменти со упатства и под надзор. Поседува општи правила на комуникација.	Извршува едноставни задачи под директен надзор. Презема одговорност за извршување на едноставни задачи.

Обем на квалификациите

Член 8

(1) За секоја квалификација се одредува обем, односно просечно вкупно потрошено време потребно за стекнување на одредена квалификација. Обемот на квалификациите, односно нивната кредитна вредност се определува со број на кредити.

(2) Со кредитот се мери оптоварувањето на кандидатот кој учи со оглед на времето кое е потребно за стекнување на една квалификација, односно за остварување на резултатите на учењето.

(3) За секоја образовна програма, модул, наставен предмет или друга единица на учење и се доделува определен број кредити.

(4) Просечното вкупно потрошено време за стекнување на одредена квалификација се искажува во ЕКТС (Европски кредит трансфер систем и акумулирање) за кредитите во високото образование, ЕЦВЕТ (Европскиот кредит трансфер систем за стручно образование и обука) за кредитите во стручното образование и обука и МКСОО (Македонски кредит систем за општо образование) за кредитите во основното образование, гимназиското образование и општообразовните предмети во стручното образование и обука.

(5) За квалификациите кои се стекнуваат врз основа на оригинални научни или уметнички истражувања просечното вкупно потрошено време се искажува со бројот на годините на истражување на работното место.

(6) Еден ЕКТС кредит опфаќа 30 работни часа во траење од по 60 минути потребни за стекнување на одредени резултати од учењето.

(7) Еден ЕЦВЕТ кредит опфаќа 25 работни часа во траење од по 45 минути потребни за стекнување на одредени резултати од учењето.

(8) Еден МСОО кредит опфаќа 25 работни часа во траење од по 45 минути потребни за стекнување на одредени резултати од учењето.

(9) Најмал број на кредити од ставовите (4), (5) и (6) на овој член не може да биде помал од еден кредит.

(10) Обемот на квалификациите за ниво на образование се одредува со најмалку 60 кредити што одговара на една учебна, односно студиска година.

Нивоа и поднивоа на квалификациите

Член 9

Во Македонската рамка на квалификации има осум нивоа и шест поднивоа:

- нивото I се однесува на завршено основно образование и учесниците добиваат свидетелство, а во неформалното образование и обука се однесува на знаење и вештини за функционална писменост и нумерички вештини и учесниците добиваат сертификат,

- нивото II се однесува на стручно оспособување во траење до две години и учесниците добиваат уверение за стручно оспособување, а во неформалното образование и обука се однесува за обуки за стекнување на квалификации или дел од квалификации (ниво на сложеност 1 и 2 согласно со стандардите на занимања) и учесниците стекнуваат сертификат,

- нивото III се однесува на стручно образование за занимања во траење од три години и учесниците добиваат диплома, а во неформалното образование и обука се однесува за обуки за стекнување на квалификации или дел од квалификации (ниво на сложеност 3 согласно со стандардите на занимања) и учесниците стекнуваат сертификат. Учениците со посебни образовни потреби за ниво III се образуваат четири години и добиваат диплома,

- нивото IV се однесува на гимназиското образование, техничкото образование и уметничкото образование во траење од четири години и учесниците добиваат диплома, а во неформалното образование и обука се однесува за обуки за стекнување на квалификации или дел од квалификации (ниво на сложеност 4 согласно со стандардите на

занимања) и учесниците стекнуваат сертификат. Учениците со посебни образовни потреби за нивото IV се образуваат пет години и добиваат диплома,

- нивото V подниво VБ се однесува на постсредното образование (специјалистичко образование и мајсторски испит) и учесниците добиваат диплома за специјалистичко образование и диплома за мајсторски испит,

- нивото V подниво VA се однесува на кратките стручни студиски програми во високото образование и учесниците добиваат уверение,

- нивото VI поднивоа VIБ и VIA се однесуваат за тригодишните и четиригодишните додипломски студии и учесниците добиваат диплома,

- нивото VII поднивоа VIIA и VIIБ се однесуваат на магистерските и специјалистичките студии и учесниците добиваат диплома и

- нивото VIII се однесува на докторските студии и учесниците добиваат диплома.

Број на кредити кои се стекнуваат од нивоа и поднивоа на квалификациите во Македонската рамка на квалификации и споредливост со нивота на Европската рамка на квалификации

Член 10

МКР ниво	Под-ниво	Општо образование	Формално стручно образование и обука	Неформално образование и обука	Високо образование
VIII					III циклус на студии докторски студии
VII	VII A				II циклус на студии магистерски академски студии (од 60 до 120 кредити)
	VII Б				II циклус на студии

					специјалистички студии (60 кредити)
VI	**VI А**				Циклус на студии универзитетски студии (240 кредити) стручни студии (240 кредити)
	VI Б				Циклус на студии универзитетски студии (180 кредити) стручни студии (180 кредити)
V	**V А**				Стручни студии (од 60 до 120 кредити) кратки стручни студиски програми во рамките на првиот циклус
	V Б		Постсредно образование (специјалистичко образование и мајсторски испит)	Постсредно образование (специјалистичко образование и мајсторски испит)	Постсредно образование (од 60 до 120 кредити
IV		Гимназиско образование (240 кредити)	Четиригодишно техничко образование (240 кредити)	Неформално образование за стекнување на квалификација (ниво на сложеност 4 согласно со стандардите на занимања)	
III			Стручно	Неформално	

		образование за занимања во траење од три години (180 кредити)	образование за стекнување на квалификација или дел од квалификација (ниво на сложеност 3 согласно со стандардите на занимања)
II		Стручно оспособување во траење до две години (од 60 до 120 кредити)	Неформално образование за стекнување на квалификација или дел од квалификација (ниво на сложеност 1 и 2 согласно со стандардите на занимања)
I	Основно образование		Функционална писменост и нумерички вештини

Типови на квалификации

Член 11

Типови на квалификации се:

- квалификации на ниво на образование (образовно ниво) и

- стручни квалификации.

Стекнување на квалификации

Член 12

(1) Квалификациите на ниво на образование се стекнуваат со завршување на образование за јавно донесени образовни програми и достигнувања на излезните резултати од истите, по извршена проверка пропишана со закон. Квалификациите, според опфатот на општото и стручното знаење и на компетенциите, овозможуваат личен и професионален развој, односно можност за продолжување на образованието или за вклучување на пазарот на трудот (вработување).

(2) Доказ за стекната квалификација на ниво на образование претставува свидетелство, уверение и диплома.

(3) Стручните квалификации се стекнуваат за дел од јавно донесени образовни програми, модули или курсеви, или со завршување на посебни програми за образование, по извршена проверка согласно со закон. Овие квалификации претставуваат формално призната оспособеност за извршување на работи во рамките на едно или повеќе занимања на определено ниво на барања.

(4) Стручните квалификации даваат доказ дека се постигнати помали групи на резултати на учење или комбинации на резултати на учење кои не ги задоволуваат барањата на постигањата за образовно ниво.

(5) Стручните квалификации содржат стручни компетенции од еден или повеќе стандарди на занимања.

(6) Стручните квалификации добиени на неформален начин се оценуваат и потврдуваат од стручна комисија формирана од Секторските комисии од членот 18 од овој закон. Стручното оценување и потврдување значи евалуација на доказите и евалуација на практичните вештини и знаења.

(7) Доказ за здобиена стручна квалификација претставува сертификат.

Развивање на квалификации

Член 13

(1) Надлежни за развој на квалификациите од I до V-Б ниво на квалификации се:

- Центарот за стручно образование и обука, - Центарот за образование на возрасни и

- Бирото за развој на образованието.

(2) Надлежни за развој на квалификациите од V-A до VIII ниво се високообразовните установи.

Секторски квалификации

Член 14

(1) Квалификациите се групираат според секторот на кој му припаѓаат.

(2) Секторите на квалификации содржат потсектори, области и подобласти.

(3) Потсекторите, областите и подобластите ги дефинираат секторски комисии според содржината на работата, во согласност со потребите на пазарот на трудот, стопанството, општеството и образованието, како и при групирањето на квалификациите кои имаат иста или слична содржина на знаења и вештини, односно резултати на учење.

(4) Сектори на квалификации во стручното образование се:

1) геологија, рударство и металургија;

2) градежништво и геодезија;

3) графичарство;

4) економија, право и трговија;

5) електротехника;

6) здравство и социјална заштита;

7) земјоделство, рибарство и ветеринарство;

8) лични услуги;

9) машинство;

10) сообраќај, транспорт и складирање;

11) текстил, кожа и слични производи;

12) угостителство и туризам;

13) хемија и технологија;

14) шумарство и обработка на дрво;

15) спорт и рекреација и

16) уметност.

(5) За високообразовните квалификации се применува меѓународната Фраскатиева класификација на научни подрачја, полиња и области.

(6) Секој сектор на квалификации има своја рамка во која се разместуваат квалификациите според видот и нивоата. Рамката на секторот на квалификации овозможува да се согледа односот меѓу видовите и нивоата на квалификации во секторот и од истата може да се види можноста за проодноста и напредувањето во рамките на секторот и стекнувањето на иста квалификација по различен пат (по завршена образовна програма, по проверката на претходно стекнатото знаење, вештини и компетенции и слично).

(7) Квалификациските рамки на секторите се изработуваат врз основа на анализа на состојбите во секторот, односно подрачјето на трудот (состојба на пазарот на трудот, можноста за стекнување на квалификации, тенденции во развојот на дејноста, меѓународно споредување и слично).

(8) Квалификациските рамки на секторите се развојно конципирани и отворени за дополнување со нови на квалификации во согласност со потребите и промените на пазарот на трудот.

III. НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ, УСТАНОВИ, ТЕЛА И КОМИСИИ

Член 15

Надлежни органи, установи, тела и комисии за развивање, проверка, усвојување, признавање и класифицирање на квалификациите во Македонската рамка на квалификации се:

- Националниот одбор за Македонската рамка на квалификации,

- Министерството за образование и наука,

- Министерството за труд и социјална политика,

- Бирото за развој на образованието,

- Центарот за стручно образование и обука,

- Центарот за образование на возрасните и

- секторски комисии за квалификации.

Национален одбор за Македонската рамка на квалификации

Член 16

(1) Со цел за унапредување на системот на квалификации, одобрување и класифицирање на квалификациите во Македонската рамка на квалификации, Владата на Република Македонија формира Национален одбор за Македонска рамка за квалификации (во натамошниот текст: Националниот одбор).

(2) Националниот одбор има печат кој содржи натпис Република Македонија - Национален одбор за Македонска рамка на квалификации - Скопје. Во средината на печатот е грбот на Република Македонија.

(3) Националниот одбор е составен од претседател и 11 члена.

(4) Претседател на Националниот одбор е еден од членовите на Националниот одбор и истиот го избираат членовите на конститутивната седница која ја свикува министерот надлежен за работите од областа на образованието. претседателот на Националниот одбор го претставува и застапува Националниот одбор.

(5) Членови на Националниот одбор се по еден претставник назначен од:

- Министерството за труд и социјална политика,

- Центарот за стручно образование и обука,

- Центарот за образование на возрасните,

- Бирото за развој на образованието,

- Националната агенција за европски образовни програми и мобилност,

- високообразовна установа, кој го предлага Интеруниверзитетската конференција,

- Стопанската комора на Република Македонија, Сојузот на коморите на Република Македонија, Комората на занаетчиите на Република Македонија и Стопанката комора на северозападна Македонија,

- преставник од здруженија на работодавачи;

- Самостојниот синдикат за образование, наука и култура на Република Македонија и

- двајца претставници од Министерството за образование и наука.

(6) За претседател и член на Националниот одбор може да биде назначено лице кое ги исполнува следниве услови:

- завршено високо образование и

- најмалку пет години работно искуство во струката од кои две години во областа на доживотното учење и квалификациите.

(7) Претседателот и членовите на Националниот одбор се назначуваат за четири години, со право на уште едно назначување.

(8) Членовите на Националниот одбор се независни и самостојни во својата работа и не можат да бидат отповикани пред истекот на времето за кое се назначени, освен кога на член на Националниот одбор му престанал статусот вработен во институцијата чиј претставник е како член во Одборот по кој било основ, кога е именуван или избран на функција заради која не би можел да биде назначен за член, кога Националниот одбор констатира дека членот подолго од шест месеци не е во состојба да ги врши обврските и кога постои конфликт на интерес утврден со закон.

(9) Националниот одбор ги врши следниве работи:

- врши процена на политиките за образование, вработување, доживотно професионално насочување и регионален развој од аспект на развој на човечкиот потенцијал и негов придонес во зголемување на конкурентноста на Република Македонија,

- дава препораки за подобрување во поврзувањето на образованието со потребите на пазарот на трудот,

донесува одлуки за распоредување на квалификациите во Македонската рамка на квалификации,

- предлага развивање и унапредување на квалификациите до надлежните институции,

- донесува одлуки за усогласување на постојните квалификации со Македонската рамка на квалификации,

- го следи развојот на Македонската рамка на квалификации во целина,

- развива и усвојува методолошки документи за класифицирање на квалификациите,

- формира секторски комисии за квалификации,

- утврдува соодветни критериуми за работата на секторски комисии за квалификации и дава насоки за нивното работење,

- одлучува за дефинирање на потсекторите, областите и подобластите во рамките на секторите на квалификации,

- разгледува и усвојува извештаи доставени од секторските комисии за квалификации и

- дава препораки за работењето на секторските комисии за квалификации, врз основа на доставените извештаи.

(10) Стручните и административните работи за потребите на Националниот одбор ги врши Министерството за образование и наука.

(11) За својата работа Националниот одбор доставува извештај за усвојување до Владата на Република Македонија, најдоцна до 31 јануари за претходната година.

(12) На претседателот и членовите на Националниот одбор им следува надоместок за работата во Националниот одбор чија висина ја утврдува Владата врз основа на присуството на седниците на Одборот.

(13) Средства за работа на Националниот одбор се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија во посебна програма во буџетот на Министерството за образование и наука, како и од сопствени приходи.

(14) Министерот надлежен за работите од областа на образованието со акт ги утврдува видот и висината на надоместоците за трошоците во постапката на одобрување и класифицирање на квалификациите во Македонската рамка на квалификации, врз основа на реално направените трошоци.

(15) Организацијата, работата, начинот на одлучување, методологијата за одобрување и класифицирање на квалификациите во Македонската рамка на квалификации, стандардите за одобрување и класифицирање на квалификациите во Македонската рамка на квалификации, како и други прашања во врска со работата на Националниот одбор, поблиску се уредуваат со правилник.

(16) Правилникот од ставот (15) на овој член го донесува Националниот одбор, по претходно добиена согласност од Владата на Република Македонија.

Надлежни тела и органи за координација за примената и развојот на Македонската рамка на квалификации

Член 17

(1) Координацијата на примената и развојот на Македонската рамка на квалификации ја вршат Министерството за образование и наука и Министерството за труд и социјална политика.

(2) Министерството за образование и наука:

- дава насоки за развој на стандардите за квалификации,

- ја поврзува Македонската рамка на квалификации со Европската рамка на квалификации и со Квалификациската рамка на европскиот простор на високото образование,

- ја следи примената и развојот на националните рамки на квалификации во други држави и

- ја информира јавноста за стручни прашања поврзани со Македонската рамка на квалификации.

(3) Министерството за труд и социјална политика:

- воспоставува и развива систем за добивање на информации за сегашните и идни потреби на пазарот на трудот и потребните компетенции,

- собира податоци за промени на компетенциите за потребни занимања,

- предлага развој на стандарди на квалификации и стандарди на занимања според потребите на пазарот на трудот,

- учествува во изработката на стратешки документи и анализи за развојот на Македонската рамка на квалификации со цел за зголемување на вработувањето и развојот на конкурентноста на Република Македонија,

- развива методологија за изработка на стандарди на занимања и - го следи вработувањето на лица со здобиени квалификации.

Секторски комисии за квалификации

Член 18

(1) Националниот одбор за секој сектор за квалификација од членот 14 став (4) од овој закон формира секторска комисија за квалификации.

(2) Секторската комисија за квалификации има претседател и осум члена и тоа по еден член од надлежното министерство, Министерството за образование и науката, здружението на работодавачи од соодветниот сектор, репрезантативниот синдикат на вработените од соодветниот сектор, универзитетите, Центарот за стручно образование и обука, Центарот за образование на возрасните, Бирото за развој на образованието и соодветното тело надлежно за регулирани професии (адвокатска комора, лекарска комора, инженерска комора и друго).

(3) Претставникот од универзитетите го предлага Интеруниверзитетската конференција според потсекторите, областите и подобластите на работа на секторската комисија.

(4) Претседателот и членовите на секторската комисија за квалификации имаат мандат од четири години, со право на уште еден мандат.

(5) Секторската комисија за квалификации донесува деловник за својата работа на кој согласност дава Националниот одбор.

(6) Стручните и административните работи за потребите на секторската комисија за квалификации ги врши Министерството за образование и наука.

(7) На претседателот и членовите на секторската комисија за квалификации им следува надоместок за работата во секторската комисија чија висина ја утврдува министерот надлежен за работите од областа на образованието врз основа на присуството на седниците на секторската комисија.

Надлежности на секторските комисии за квалификации

Член 19

Секторските комисии за квалификации:

- ја анализираат состојбата и тенденциите на пазарот на трудот,

- предлагаат квалификации за сектор/потсектор на квалификации од I до V ниво, односно за научно подрачје, поле и област за квалификациите од VI до VIII ниво,

- ги анализираат постојните квалификации,

- вршат евалуација на постојните квалификации,

- ги идентификуваат потребите за сите видови на квалификации во согласност со потребите на пазарот на трудот и општеството во целина,

- разгледуваат предлози за воведување на нови квалификации,

- предлагаат приоритети во развојот на нови или дополнување на постојните квалификации,

- го подготвуваат основниот профил на квалификацијата,

- даваат мислење за усогласеноста на стандардите на занимањата/стандардите на квалификации со испитните програми,

- формираат комисија за оценување и потврдувањето на резултатите од учењето (знаења, вештини и компетенции) во неформалното образование и обука,

- ги промовираат секторите на квалификации и можностите за вработување во нив и

- доставуваат годишни извештаи за својата работа до Националниот одбор.

IV. РЕГИСТАР НА МАКЕДОНСКАТА РАМКА НА КВАЛИФИКАЦИИ

И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТ ВО ПРИМЕНАТА НА МАКЕДОНСКАТА РАМКА НА КВАЛИФИКАЦИИ

Регистар на Македонската рамка на квалификации

Член 20

(1) Одобрената квалификација од Националниот одбор се запишува во Регистарот на Македонската рамка на квалификации (во натамошниот текст: Регистарот).

(2) На секоја одобрена квалификација и се доделува код според типот, нивото, обемот, секторот на квалификацијата и институцијата во која се стекнува квалификацијата.

(3) Регистарот се состои од четири подрегистри:

- Подрегистар за високобразовни квалификации,

- Подредгистар за општообразовни квалификации,

- Подрегистар за стручни квалификации и

- Подрегистар за квалификации стекнати од неформалното образование.

(4) Формата, содржината и начинот на водење на Регистарот ги пропишува министерот за образование и наука.

(5) Регистарот се води согласно Законот за општата управна постапка форма.

(6) Податоците од Регистарот се доставуваат до Државниот завод за статистика, најдоцна до 31 јануари за претходната година.

Запишување во Регистарот и водење на Регистарот

Член 21

(1) Барање за запишување на квалификација во Регистарот може да поднесе правно или физичко лице.

(2) По барањето од ставот (1) на овој член одлучува Националниот одбор, по претходно мислење од соодветната секторска комисија за квалификации.

(3) Подрегистарот за високобразовни квалификации и Подрегистарот за општообразовни квалификации ги води Министерството за образование и наука.

(4) Подрегистарот за стручни квалификации го води Центарот за стручно образование и обука.

(5) Подрегистарот за квалификации стекнати од неформалното образование го води Центарот за образование на возрасните.

Обезбедување на квалитет во примената на Македонската рамка на квалификации

Член 22

Обезбедувањето на квалитет во примената на Македонската рамка на квалификации се однесува на квалитетот на квалификациите во Македонската рамка на квалификации, на процедурите кои водат до стекнување на квалификација и свидетелства, дипломи, уверенија и сертификати што се доделуваат на учесниците кои ја стекнале квалификацијата.

Процедури за обезбедување и унапредување на квалитетот на квалификациите

Член 23

(1) Процедури за обезбедување и унапредување на квалитетот на квалификациите во Македонската рамка на квалификации се:

- вреднување на квалификациите,

- верификација на институциите кои реализираат наставни/студиски програми, односно посебни програми за образование на возрасните,

- верификација, односно акредитација на наставни/студиски програми, односно посебни програми за образование на возрасните,

- воспитно-образовната, односно високообразовната работа,

- оценување на учениците/студентите/учесниците во програмите од ставот (1) алинеја 3 на овој член,

- издавање на јавни исправи (свидетелства, дипломи, уверенија и сертификати),

- евалуација на програми и институции, самоевалуација, надворешно оценување или надворешна ревизија и објавување на резултатите,

- постапки за нострификација и еквиваленција на свидетелства и дипломи за основно и средно образование стекнати во странство и признавање и еквиваленција на дипломи за високо образование стекнати во странство и

- меѓународно учество, соработка и вмрежување во европските/светските мрежи за признавање на квалификации и обезбедување на квалитет.

(2) Процедурите од ставот (1) на овој член се согласно со законите од соодветните дејности на основното, средното и високото образование, стручното образование и обука и образованието на возрасните.

(3) Оценувањето и потврдувањето на резултатите од учењето (знаења, вештини и компетенции) во неформалното образование и обука го врши комисија составена од по еден претставник од понудувачот на образованието и обуката, работодавачите и институциите од областа на образованието.

(4) Комисијата од ставот (3) на овој член ја формира претседателот на секторската комисија.

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Еквиваленција на постојните квалификации со Македонската рамка на квалификации

Член 24

Квалификациите стекнати пред влегувањето во сила на овој закон се соодветни на нивоата и поднивоата во Македонската рамка на квалификации:

- завршено основно образование е еквивалентно на нивото I, завршено стручно оспособување во траење до две години е еквивалентно на нивото II,

- завршено стручно образование за занимања во траење од три години и за ученици со посебни образовни потреби со траење од четири години е еквивалентно на нивото III,

- завршено гимназиско образование, техничко образование и уметничко образование во траење од четири години и за ученици со посебни образовни потреби во траење од пет години е еквивалентно на нивото IV,

- завршено постсредно образование (специјалистичко образование и мајсторски испит) е еквивалентно на нивото V подниво VБ,

- завршени кратки стручни студиски програми во високото образование е еквивалентно на нивото V, подниво VA,

- завршени тригодишни и четиригодишни додипломски студии се еквивалентни на нивото VI поднивоа VIБ и VIA,

- завршени магистерски и специјалистички студии се еквивалентни на нивото VII поднивоа VIIA и VIIБ и

- завршени докторски студии се еквивалентни на нивото VIII.

Член 25

(1) Конститутивната седница на Националниот одбор ја свикува министерот надлежен за работите од областа на образованието во рок од шест месеци од денот на започнувањето на примената на овој закон.

(2) Националниот одбор во рок од шест месеци од денот на неговото формирање ги формира секторските комисии за квалификации.

Член 26

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 27

Овај закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 30 септември 2015 година.